

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

"העולם הזה" 787
תאריך: 27.11.52

בדיכוי ובאפליה. הוא אף מציין במאמרו את מר מיכאל אסף, המומחה הראשון ב"מפא"י לענייני ערב, שכתב כי יתכן שיחס טוב מצד מדינת ישראל אל אורחיה הערביים עתיד להשפיע על עמדת המדינות השכנות, מכיוון שקשרי האהדה והרעות שלנו עם האזרחים הערביים עלולים להקל על התבוללותם ברחוב היהודי. דבר, טוען המחבר, שהוא למורת רוחם של כל מש"כילי ערב.

דעה זו, אפילו אם הועלתה על-ידי מר אסף, אין לה יסוד של אמת. יחס טוב לאזרחים הערביים יספק חומר תעמולה רב ערך למדינאים היהודים, ויזכיה לעיר לם הרחב את רצונה הטוב של מדינת ישראל ואת נכונותה לשלום יציב במזרח. יתר על כן, יחס כזה יזכיה למדינת ערב עצמן את רצונה הטוב של ישראל ואפי- שרות שיתוף הפעולה אתה ויפתח את פיהם של שוחרי השלום עם ישראל ב" ארצות השכנות. אותו יחס יביא גם לידי כך שאורחיה הערביים של ישראל יוכלו לשמש "גשר שלום" בין ישראל לבין המדינות השכנות.

כמאל קאסב, האוניברסיטה העברית, ירושלים

יציאה מול גירוש

העירו אותי עתה על כך שהכנסתם אותי (העולם הזה 771) כ"אדם שהביע דרישה לגרש את כל הערבים מהארץ". זה לגמרי לא נכון. להיפך, בעשרות מאמרי רי הרצאותי בעניין זה, משך שלוש שנים למן שוך הקרבות, הדגשתי לא אחת את כל התנגדותי לפעולות עוול נגד (הערבים). לאחר כל מה שעבר פה בי עשרות השנים האחרונות — לרבות מלי חמת השיחורר שלנו — אין להגיח מלי במשך שני הדורות הקרובים, לפחות, יש רצון במדינתנו יחסי שלום והרמוניה בינינו וביניהם, בין אם הם יהיו אשמים בכך או אהנו. לפיכך, מטעים אני עלינו להת- אמץ להסביר לעצמנו ולהם ולעולם הגדול שהתפרון הריאלי הסופי והצודק ל- בעייתם הוא ביציאתם, יציאה בשלום, בי הגיעות ובפצויות בעד רכושם. אברהם שרון, ירושלים

אנשים

● כאשר הביעו עיתונאי הכנסת את התפעלותם על מיבצעו של ד"ר יוחנן באדר, איש הרוח שעד לפני שנים אחדות לא ידע מילה עברית, ונוקק לעזרת אשתו, בוגרת גימנסיה עברית בפולין, כדי לקרוא את השלטים ברחוב: כתיבת מאמר גדול מדי יום ביומו בעיתון מפלגתו, גילה באדר כי הוא מוכן ומוזמן לתחר עם העיתונאים בענף נוסף: צילום. וטוען באדר: יש אנשים הרוואים תצלומים מעשה ידיו, ומחר שיבנים אותם לטובים שראו בימי חייהם. ● כאשר הגג עמוס בן-גוריון את יום השנה הראשון להולדת בנו (בי. ג'. 3, העולם הזה 637) הוא העלה זכרונות על ידיו נעוריו. ביניהם: האלוף יגאל אלון חבר לכיתתו בבית הספר החקלאי כדורי בכפר תבור. סיפר עמוס: בבית הספר התבלט יגאל בעיקר בגלל העובדה שהת- גורר לבדו בחדר הפיזינפונג הקטן שחר ששאר החברים הצטופפו בחדרי המגור רים הגדולים. מי שעתידי היה להיות המי פורסם בין אלופי צה"ל החל לעשות לעצמו שם רק כשהורו מקורס המסכים הראשון של ההגנה.

של דוב שילנסקי*, שניסה לפוצץ את משרדי משרד-ההגון, כמחאה על חתימת הסכם-השילומים עם ממשלת מערב-גרמניה. פרשן השבועון לענייני המרחב, פירסם רשימה שנושאה את הכותרת "פאזיזם במצרים", בה האשים את מנהיג המהפכה המצרית, נגראל מוחמד נאגיב, בפאזיזם. הערכה של הפרשן היתה כי מנהיגותו של נאגיב קרבה לקיצה. הערכה זו הוכחה כעבור זמן, עם עלייתו לשלטון של נמאל עבד אל-נאצר. כשער הגליון: מועמדי-לנשיאות, דויד בן-גוריון.

מאיר יערי דוחק לפינה את ד"ר משה סנה * הרב הראשי

הרצוג נמנע מלבקש חנינה ליוליוס ואתל רוזנברג *

התנוססה כתובתו של הארי טרומן, נשיא ארצות-הברית, מטרחה היתה: להמתיק דינם. המחתימה המתייפחת: קרובת מש- פחתם של בני הזוג המתגוררת בארץ. 20 רבנים, בקיאים יותר בתלמוד, בו נאמר כי "סנהדרין, שהרגה אחד בשבעים שנה, היא קטלנית", מאשר בעיתונות אמר- ריקאית המוקיעה קומוניסטים יהודיים — חתמו.

כעבור ימים מספר קיבל אייזיק הלוי הרצוג, הרב הראשי לישראל, מברק שי- זרקו מידיה, כאילו נכוהה. על החתום היה גוף, שכל אדם המקוה לבקר אי-פעם בארצות-הברית נמנע מלהתיידד איתו: הורעד למען יוליוס ואתל רוזנברג. המיב- רק הביע לו ולרבנות הראשית תודה עמר- קה על מישלוח הפטיציה. הרצוג שהיטיב להבין את הסיכונים הפוליטיים הכרוכים בבקשה המופנית לנשיא ארצות-הברית ושירח קומוניסטי נדף ממנה, לא ביזבז רגע והודיע ברבים כי אינו מעורב כלל בעניין. הרבנים שחתמו על הפטיציה אינם פעילים במסגרת הרבנות הראשית, וכי- וודאי שאינם מייצגים אותה.

ולבסוף הוסיף הרזוג פרטי ואמר: "חיי יהודים יקרים אומנם, אולם המקרה הרא- עדין".

מכתבים

אזרחים ומזדגה שניה ?

שאלת אורחיה הערבים של מדינת יש- ראל הועלתה שוב לציון בקשר עם החלטת מועצת ההסתדרות על פתיחת האיגוד הי- מקצועי בפני האזרחים הערבים וגיחונת מחדש על-ידי מר אברהם שרון במאמרו שנתפרסם בידעות אחרונות מיום 3 בי- נובמבר 1952. מר שרון גינה את הח- לטתה של מועצת ההסתדרות הציע שוב חילופי-אופוסין, כפי שהיו בין יוון ותור- כיה לפני כ-30 שנה.

כל בר-דעת מבין כי פתרונו זה של מר שרון הנו דמיוני בלבד ואינו בר- ביצוע. חילופי אוכלוסיה אפשריים רק כאשר שני הצדדים מסכימים לחילופים אלה, הארי מדינת ערב רוצות להחזיר לישראל את 880 אלף הפליטים שיש להן, כיצד, איפוא, תסכמה לקבל מישראל "מתנה" כזאת של כ-200 אלף פליטים נוספים? לאחר העליה ההמונית של הי- יהודים מארצות ערב אחדות לא נשאר במדינות הערביות מספר יהודים העומד ביחס כלשהו למספר הערבים הנמצאים בישראל.

...אורחיה הערבים של ישראל מביאים תועלת רבה למדינה היום. ערביי ישראל, אלה, שהם חקלאים מנוסים ופועלים מסר- רים, עושים בהרבה כדי להקל את המ- צוקה הכלכלית של המדינה. למרות שי- מספרם אינו מגיע אף ל-15 אחוז של אוכלוסיית המדינה, הרי הם מספקים לי- שווקים יותר מ-33 אחוז של כל התוצרת החקלאית בישראל. הם מעבדים אדמות הרריות שלא היה בכוחם של עולים חד- שים לעבדן. הם גם מספקים סוגי תוצרת חשובים מאוד שאין היהודים יכולים לי- ספקן, כגון שמן-זית וטבק החוסכים לנו סכום גדול מאוד בדולרים.

מר שרון, שאינו רוצה כלל בהימצאם של אזרחים ערבים במדינה, מתנגד באופן טבעי ליחס טוב כלשהו אליהם ומצדד

אחת כי לבה של מפ"ם עודנו פועם בי- קיבוץ. תוך שיתוף פעולה עם אנשי לי- אחדות העבודה דחק עתה את משה סנה לפינה, והשאיר אותו במיעוט. המאמר הראשי, וההחלטה שבאה בעקבותיו, היתה תוצאה של ברית קיבוצית זו. עמדת המפלגה הקטינה את עוצמת הי- אסון הנפשי שהיה יורד בלעדיו, על מפ"ם. אולם בעיני משה סנה היה אסון זה קטן בהרבה מן האסון השני, שירד עתה על המפלגה: ניתוק מעשי ממחנה הסובייטים, אשר בנצחונם כרוך, לדעתו, גורל המפלגה.

הרבנות

חיים יקרים אולם...

האשה דפקה על דלתותיהם של עשרים רבנים ישראלים, צעקה, כשנפתחו בפניה, רחמים, ובקשתה לעזור להציל שתי נפ- שות בישראל. הרבנים לקחו מידיה של המתחננת את העט-נובע, וחתמו על פטיציה. שתי הנפשות שנתבקשו להציל: אתל ויוליוס רוזנברג, אזרחי ארצות- הברית. שנידונו על-ידי שופט יהודי למוות בכיסא חשמלי, על מסירת סודות הפצצה האטומית לידי הרוסים.** הפטיציה עליה

* כיום חבר-כנסת מטעם הליכוד. ** בני הזוג יוליוס ואתל רוזנברג, שי- נחשדו והואשמו בריגול, הובאו לכיסא החשמלי והומתו עליו. שני בני-הזוג הו- תירו שני בנים. שנים לאחר ביצוע גזר- הדין החל להסתבר ששניהם היו קורבנות לאווירת ציד-המכשפות של הסנטור ג'וזף מקארתי, במסגרת הוועדה לפעולות אנטי- אמריקאיות, ואשמתם מוטלת בספק רב. לאחרונה ראה-אור בעברית ספר דניאל מאת דוקטורוב, המתאר פרטים רבים מ- מהלך מישפטם של בני הזוג.

מפרגות

פרצוף של פושע

מעולם לא חיכו אנשים כה רבים כהר- דה כה רבה לגליון אחד של עיתון, כשם שחיכו רבבות להופעת גליון על המשמר ביום הראשון, כי בו היה צריך לפול הפר: התפנה מפ"ם עורף להברה מרדכי אורן — או לברית-המועצות.

כשפתחו בדיים רועדות את הגליון, פלטו רבים אנחה של רווחה: היה זה מאמר לחום ותוקפני, ברוח המאמרים שי- ציינו פעם את העיתונות העברית בימי המאבק בשלטון הבריטי. רעם על המשמר: "הצימנות היתה והינה תנועה המוליכה את העם המפוזר והנידף ביתר בתולדות האנושות לשיחורר לאומי וסוציאלי בדרך של עליה, קיבוץ גלויות... היתה זאת הכרות מלחמה על עמדת פראג, וארשת (וכנראה גם מוסקבה), שהכרינו על הצמי- גות כשל לאומי.

אחר עשה על המשמר מעשה מרומם: הוא נטל על עצמו ועל מפלגתו את מלוא האחריות לפעולות מרדכי אורן שהגוא, לפי רדיו פראג: "מרגל בינלאומי, בעל פרצוף של פושע..."

המבוכה החזרת, לא היה ספק כי מפ"ם הגיעה לנקודת מיפנה בדרכה. משך חודשים רבים נמנעו אנשי הקיבוץ הי- מאחד מפלג את המפלגה, מתוך תקווה אחת ויחידה: שאנשי הקיבוץ הארצי של השומר הצעיר יתמכו בהם בשעת משבר אמיתית, נגד הקומוניסטים הרבים בסניפים העירובניים. אנשי משה סנה, מקור הי- תקווה: הקומוניסטים האמיתי מחייב הזי- דנות פנימית מוחלטת עם מוסקבה, דבר שאינו מתאים לאופיים של בוני הקיבוץ צים, בעלי הרוח הלאומית העצמאית. השבוע קם מאיר יערי, שופף תוממה ובעל המראה החולני, שרבים סברו כי נדחק מומן לפינה בהנהגת מפלגתו על- ידי משה סנה, והזכיר במהלומה מוחצת

